

NEMIS TILI DARSLARIDA SUN'IY INTELLEKT VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK VA LINGVODIDAKTIK AHAMIYATI

Xusanova Laylo Nazarboy qizi

O'zDJTU nemis tili amaliy fanlar kafedrasi o'qituvchisi

Soyibova Nigora

O'zDJTU nemis tili amaliy fanlar kafedrasi 1 kurs talabasi

Bugungi kunda sun'iy intellekt texnologiyalari ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Ayniqsa, xorijiy tillarni o'qitishda ushbu texnologiyalarning qo'llanilishi ta'lim mazmuni va metodikasini yangicha yondashuvlar asosida tashkil etish imkonini bermoqda. Nemis tili grammatik tuzilishining murakkabligi, lug'at boyligi va kommunikativ xususiyatlari sababli uni o'qitishda zamonaviy pedagogik vositalardan foydalanish alohida ahamiyat kasb etadi. Sun'iy intellekt vositalari o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olgan holda mashqlar yaratish, xatolarni tahlil qilish, tezkor fikr-mulohaza bildirish va interaktiv o'quv muhitini shakllantirish imkonini beradi. Bu esa o'qitish samaradorligini oshirib, o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Nemis tili darslarida sun'iy intellekt vositalarining amaliy qo'llanilishi.

Sun'iy intellekt texnologiyalarini ta'lim jarayoniga samarali integratsiya qilish darsning barcha bosqichlarida yuqori natijalarga erishishga yordam beradi. Ayniqsa, nemis tilini o'qitishda AI vositalari o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi, darslarni interaktiv shaklda tashkil etish imkonini yaratadi hamda o'qituvchining metodik faoliyatini qo'llab-quvvatlaydi. Darsning kirish bosqichida sun'iy intellekt o'rganiladigan mavzu bo'yicha qiziqarli savollar, qisqa matnlar yoki hayotiy vaziyatlarni taklif etishi mumkin. Masalan, "Umwelt und Klimaschutz" (Atrof-

muhit va iqlimni muhofaza qilish) mavzusi bo'yicha AI ekologik muammolar aks etgan matn yoki rasm tavsifini yaratadi. Bu esa o'quvchilarning mavzuga qiziqishini oshiradi va darsga faol jalb etadi.

Asosiy bosqichda sun'iy intellekt yordamida grammatik mashqlar, lug'atni mustahkamlashga oid topshiriqlar, dialoglar va rolly o'yinlar ishlab chiqiladi. Masalan, Perfekt yoki Präteritum zamonlarini o'rganishda AI turli murakkablikdagi gaplarni yaratadi, o'quvchi javobini tekshiradi va xatolar yuzasidan tushuntirish beradi. Bu usul grammatik bilimlarni amaliyot bilan bog'lashga xizmat qiladi. Tinglab tushunish ko'nikmasini rivojlantirishda AI tomonidan yaratilgan audio matnlardan foydalanish mumkin. O'quvchilar matnni tinglab, mazmunini tahlil qiladilar, savollarga javob beradilar hamda muhokamada ishtirok etadilar. Yozma nutqni rivojlantirishda esa AI insho, esse yoki rasmiy xatlarni tahlil qilib, uslubiy va grammatik tavsiyalar beradi. Dars yakunida sun'iy intellekt avtomatik testlar va refleksiya savollarini tayyorlaydi. Olingan natijalar asosida o'qituvchi har bir o'quvchining o'zlashtirish darajasini aniqlaydi va keyingi mashg'ulotlarni rejalashtiradi.

Sun'iy intellektdan foydalanishda uchraydigan muammolar va ularning yechimlari.

Sun'iy intellekt vositalarining afzalliklari ko'p bo'lishiga qaramay, ularni ta'lim jarayonida qo'llashda ayrim muammolar ham mavjud. Ulardan biri o'quvchilarning AI javoblariga haddan tashqari tayanib qolishidir. Bunday holatda mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuv sustlashishi mumkin.

Texnik infratuzilmaning yetarli emasligi, internet tezligining pastligi yoki ayrim AI platformalarining pullikligi ham ulardan keng foydalanishga to'sqinlik qilishi mumkin. Shu sababli ta'lim muassasalarida raqamli infratuzilmani rivojlantirish va pedagoglarning axborot texnologiyalari bo'yicha malakasini oshirish muhim vazifa hisoblanadi. Shuningdek, akademik halollik tamoyillariga

qat'iy rioya qilish zarur. Sun'iy intellekt yordamida tayyorlangan matnlar tanqidiy tahlil qilinishi, qayta ishlanishi va talabaning shaxsiy fikrlari bilan boyitilishi kerak. Ana shundagina AI haqiqiy ta'limiy vosita sifatida xizmat qiladi.

Sun'iy intellekt vositalaridan foydalanishning pedagogik istiqbollari

Kelajakda sun'iy intellekt texnologiyalari nemis tilini o'qitish metodikasining ajralmas qismiga aylanishi kutilmoqda. Ta'lim jarayonini raqamlashtirish, adaptiv o'quv tizimlarini yaratish va shaxsga yo'naltirilgan ta'limni rivojlantirish ushbu texnologiyalarning yanada keng qo'llanilishiga zamin yaratadi.

Sun'iy intellekt asosidagi platformalar o'quvchilarning bilim darajasini doimiy monitoring qilib borishi, o'zlashtirishdagi bo'shliqlarni aniqlashi hamda individual rivojlanish yo'nalishlarini tavsiya qilishi mumkin. Bu esa ta'lim sifatini oshirish va har bir o'quvchining imkoniyatlarini to'liq namoyon etishga xizmat qiladi. Pedagoglar uchun ham sun'iy intellekt katta imkoniyatlar yaratadi. Dars ishlanmalarini tayyorlash, baholash mezonlarini ishlab chiqish, testlar va interaktiv topshiriqlarni yaratish jarayonlari avtomatlashtirilishi natijasida o'qituvchi ko'proq ilmiy-metodik va tarbiyaviy faoliyat bilan shug'ullanish imkoniga ega bo'ladi. Kelgusida virtual reallik (VR), kengaytirilgan reallik (AR) va sun'iy intellekt texnologiyalarining integratsiyasi nemis tilini o'qitishni yanada samarali qiladi. Masalan, o'quvchilar virtual muhitda Germaniya shaharlari bo'ylab "sayohat" qilib, nemis tilida tabiiy muloqot olib borishlari mumkin. Bu esa nafaqat til ko'nikmalarini, balki mamlakatshunoslik va madaniyatlararo kommunikativ kompetensiyani ham rivojlantiradi.

Shu bilan birga, sun'iy intellektdan foydalanishda o'qituvchi nazorati saqlanib qolishi zarur. AI yordamchi vosita sifatida xizmat qilishi, ta'lim jarayonidagi asosiy pedagogik qarorlar esa o'qituvchi tomonidan qabul qilinishi lozim. Bu ta'lim sifatini ta'minlash va akademik halollikni saqlashning muhim shartidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

Baxmanova G. Xorijiy tillarni o'qitishda raqamli pedagogika asoslari. – Toshkent: Innovatsiya, 2024.

G'ulomov A., Yo'ldoshev J. Pedagogik texnologiyalar va zamonaviy ta'lim. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2022.

Littlewood W. Communicative Language Teaching. Cambridge University Press, 2011.

Scrivener J. Learning Teaching. Macmillan Education, 2018.

Ur P. A Course in Language Teaching: Practice and Theory. Cambridge University Press, 2012.

Warschauer M., Healey D. Computers and Language Learning: An Overview. Language Teaching Journal, 1998.